

ΠΩΣ ΚΑΤΕΛΗΞΕ ΑΥΤΟΓΚΟΛ Ο “ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΗΣ” ΤΟΥ Δ.Ν.Τ. (του Δημήτρη Λαζόπουλου)

✘ Πού σκαλώνουν οι «κλασσικές» οικονομικές θεωρίες

Το πατατράκ του ΔΝΤ με τον περιβόητο «δημοσιονομικό πολλαπλασιαστή» θυμίζει μακρινές αποτυχημένες συνταγές μεσαιωνικών γιατρών. Οι γιατροί του Μεσαίωνα χρησιμοποιούσαν τη «μέθοδο της βδέλλας» για πάσα νόσο. Κι όταν έβλεπαν ότι ο ασθενής δεν γιατρευόταν μετά από την πρώτη αφαίμαξη, έκαναν και δεύτερη και τρίτη, μέχρι που ο ασθενής πέθαινε από ακατάσχετη αιμορραγία, σημειώνει ο Δημήτρης Λαζόπουλος, καθηγητής χρηματοοικονομικής στο Deere Kollege, αναφερόμενος σε άρθρο που ετοίμασε για την Ελευθεροτυπία.

Τα ίδια κάνουν στις μέρες μας και οι «φωστήρες» του ΔΝΤ. Χρησιμοποιούν, χωρίς αντίκρισμα, τα ίδια αποτυχημένα «όπλα μαζικής καταστροφής», που έχουμε γνωρίσει τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, από τη Λατινική Αμερική και την Ανατολική Ευρώπη, μέχρι την... Ελλάδα της ευρωζώνης, τόνισε.

«Στη Βουλγαρία οι διαδηλώσεις “γονάτισαν” την κυβέρνηση της λιτότητας», ήταν ο βασικός τίτλος του enet.gr, το μεσημέρι χθες. Θα έχει παρόμοιες πολιτικές επιπτώσεις στην Ελλάδα η αποτυχία των «συνταγών» του ΔΝΤ και της υπόλοιπης τρόικας; Εάν συμβεί αυτό, σημειώνει ο Δ. Λαζόπουλος, τότε θα είναι η τρίτη κατά σειρά κυβέρνηση που θα γκρεμιστεί μετά του Γ. Παπανδρέου και του Α. Παπαδήμου, σχολίασε στο enet.gr.

Μήπως οι κλασσικές οικονομικές θεωρίες είναι για τα σκουπίδια;

Απέναντι στις αδάμαστες δυνάμεις της τάσης προς την ύφεση διεθνώς, ούτε οι φούσκες, ούτε η λιτότητα, δίνουν μόνιμες λύσεις και ο ασθενής κρατιέται (ζωντανός-νεκρός) μόνο χάρη στη διασωλήνωση.

Γιατί όμως; Τι έγινε με τον πολλαπλασιαστή του ΔΝΤ;

Ο «δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής» είναι μία μακροοικονομική μεταβλητή, την οποία χρησιμοποιούν οικονομολόγοι για να υπολογίσουν το ποσοστό μείωσης του εθνικού προϊόντος μιας χώρας σε περίπτωση λήψης διαφόρων μέτρων δημοσιονομικής ή άλλης φύσεως.

Στην περίπτωση της Ελλάδος, ο συντελεστής του «δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή» που υπολογίστηκε κατ' αρχήν για την τελευταία τριετία ήταν 0,5, ενώ εκ του αποτελέσματος κρίνοντας, αποδείχθηκε ότι η επίδραση στη γενικότερη οικονομία ήταν σχεδόν τριπλάσια της τάξεως του 1,7.

Για να καταλάβει κανείς τι σημαίνει, ας πάρουμε το παράδειγμα της επιβολής νέων φόρων αξίας 100 ευρώ. Ο δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής 0,5 σημαίνει ότι αυτό ο φόρος θα δημιουργήσει μείωση του εθνικού προϊόντος (άρα και των συναλλαγών του επιπέδου ζωής κλπ.) κατά 50 ευρώ, το οποίο στην ουσία συνεπάγεται μελλοντική μείωση των εισπράξεων του κράτους από την μειωμένη οικονομική δραστηριότητα έχοντας όμως ήδη προεισπράξει τα 100 αρχικά ευρώ.

Ο πολλαπλασιαστής 1,7 σημαίνει ότι με την επιβολή 100 ευρώ φόρων, η μείωση του εισοδήματος και του εθνικού προϊόντος θα ανέβει στα 170 ευρώ, πράγμα το οποίο συνεπάγεται μία τρομακτική πολλαπλασιαστική μείωση του επιπέδου ζωής και της εν γένει οικονομικής δραστηριότητας, κάτι ανάλογο το οποίο βιώνουμε σήμερα στην Ελλάδα.

Τεχνικό λάθος;

Είναι αυτό όμως ένα απλό μόνο τεχνικό λάθος; Εάν ήταν, γιατί δεν διορθώθηκε εδώ και τρία χρόνια; Ή μήπως δεν είναι δυνατόν να διορθωθεί, διότι αποτελεί ένα τεχνικό ατόπημα, αφού η ρίζα του προβλήματος είναι βαθύτερη, καθώς όλο το υπόβαθρο της οικονομικής θεωρίας στο οποίο βασίζεται είναι λανθασμένο;

Μήπως τα πανεπιστήμια διδάσκουν λάθος θεωρίες; Μήπως οι πολιτικοί βασίζουν τις αποφάσεις τους (αν υποθέσουμε ότι είναι

ορθολογικές, χωρίς σκοπιμότητες, που δεν είναι) σε λάθος δεδομένα; Μήπως το όλο οικονομικό σύστημα είναι λάθος σχεδιασμένο (άθελα ή ηθελημένα με κάποιο απώτερο στόχο);

Τι πραγματικά συζητιέται στις συνόδους των G 20 και τι αποφασίζεται εκεί; Μήπως τελικά ζούμε σε μια κατάσταση virtual economic reality όπου η μόνη πραγματικότητα είναι η τραγικότητα των στιγμών; Τελικά ποια είναι η διέξοδος ή ποια μπορεί να είναι η λύση της κατάστασης αυτής;

Τα επιτόκια διεθνώς, κυρίως των μεγαλύτερων αναπτυγμένων και ώριμων οικονομιών βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδα όλων των εποχών για μερικές απ' αυτές εδώ και πολλά χρόνια. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα βρετανικά επιτόκια είναι στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων εκατονταετιών. Οι οικονομίες, όμως, δεν αντιδρούν.

Φούσκες

Όχι μόνο δεν αντιδρούν, αλλά χρειάζονται παρεμβάσεις ποσοτικών χαλαρώσεων, τεραστίων διαστάσεων, όπως στις ΗΠΑ που είμαστε στη φάση Q4 μέσω της οποίας διοχετεύονται στην οικονομία εδώ και μερικούς μήνες 85 δις δολάρια το μήνα. Οι οικονομίες όμως εξακολουθούν να μην αντιδρούν.

Όλη αυτή η τεράστια ρευστότητα φαίνεται να διοχετεύεται στα χρηματιστήρια τα οποία κάνουν ένα παρατεταμένο ράλι εδώ και πολύ καιρό ή σε κάποιες επιλεγμένες επενδυτικές τοποθετήσεις. Οι πραγματικές οικονομίες όμως δεν αντιδρούν.

Τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Μ. Βρετανία στην ΕΕ και στην Ιαπωνία η ανεργία δεν μειώνεται, η οικονομική δραστηριότητα δεν αυξάνεται ουσιαστικά όπως καθρεφτίζεται από το ΑΕΠ και οι τράπεζες δεν χορηγούν δάνεια, παρότι οι κεντρικές κυβερνήσεις και οι κεντρικές τράπεζες χρησιμοποιούν κάθε τρόπο για να ανακινήσουν την οικονομία.

Προσφάτως η ιαπωνική κυβέρνηση κατέφυγε στη δραστική διολίσθηση του Γιεν και μένει να δούμε αν θα υπάρξει κάποια ουσιαστική επίδραση στην Ιαπωνική οικονομική δραστηριότητα.

Θεωρία

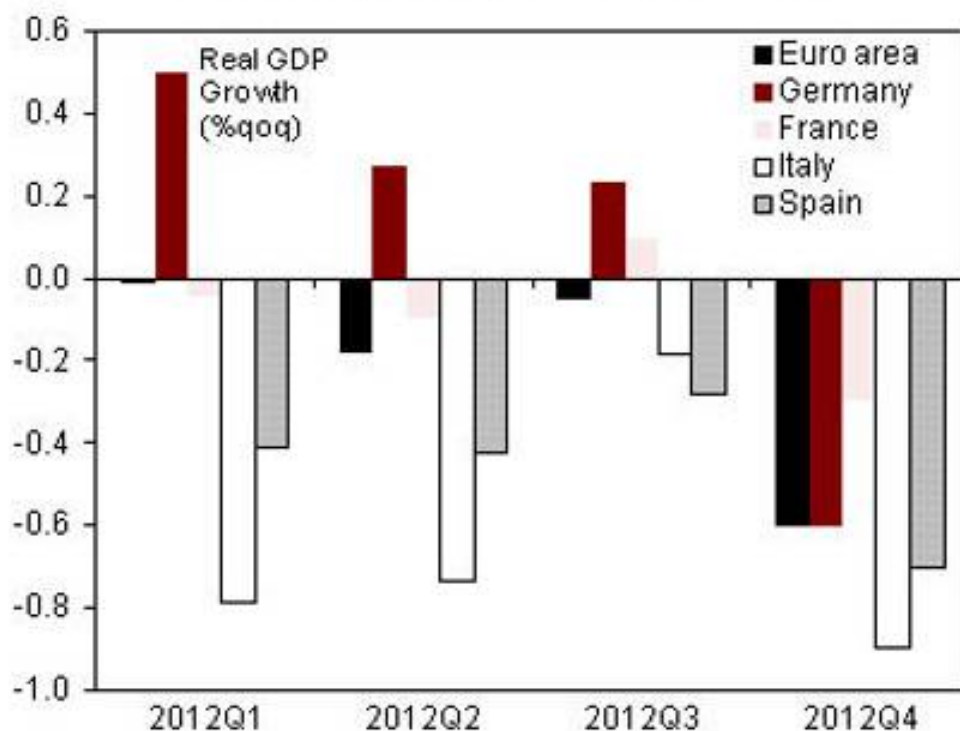
Η κλασική οικονομική θεωρία που διδάσκεται στα πανεπιστήμια εδώ και δεκαετίες επισημαίνει ότι όταν η οικονομία υπερθερμαίνεται, η κεντρική τράπεζα πρέπει να ανεβάζει τα επιτόκια και όταν υπάρχει ύφεση η κεντρική τράπεζα πρέπει να κατεβάζει τα επιτόκια.

Τα ονομαστικά επιτόκια εδώ και χρόνια είναι στο μηδέν, τα πραγματικά επιτόκια είναι αρνητικά, οι κεντρικές τράπεζες χορηγούν στις αγορές τρομακτική ρευστότητα και οι πραγματικές οικονομίες της Αμερικής, Αγγλίας, ΕΕ και Ιαπωνίας δεν ανταποκρίνονται.

Τι συμβαίνει; Ποτέ άλλοτε στο παρελθόν, αυτό το μίγμα της νομισματικής πολιτικής δεν είχε τόσο μηδαμινά αποτελέσματα στο πλαίσιο της αναθέρμανσης των οικονομιών.

«Άλλαξαν τα δεδομένα», θα πει κάποιος. Μα τα δεδομένα άλλαξαν συνεχώς κατά τη διάρκεια των 60 τελευταίων ετών χωρίς αυτό να αναιρέσει την αποτελεσματικότητα της κλασικής νομισματικής θεωρίας. Η διεθνής οικονομία είχε τους κύκλους της με τις περιόδους ύφεσης και ανάπτυξης. Και η άνοδος και η πτώση των επιτοκίων λειτουργούσε μια χαρά.

Chart 1: Broad-based declines in Q4 GDP

Source: Eurostat, GS Global ECS Research

Βυθίζεται το ΑΕΠ της ευρωζώνης Συνεπώς, τι το περίεργο έχει η σημερινή εποχή και αυτή η πρακτική που είναι και η βασική κλασική θεωρία της οικονομικής πολιτικής δεν λειτουργεί πια; Τι έχει συμβεί από το 2010 και μετά;

Υφεση

«Εισερχόμεθα σε ένα νέο κύκλο οικονομικής πραγματικότητας» θα πει κάποιος, ή «ισχύουν σήμερα πολύ ιδιαίζουσες συνθήκες εν σχέση με το παρελθόν» μπορεί να πει κάποιος άλλος, ή ένας τέταρτος μπορεί να πει ότι «το μίγμα οικονομικής πολιτικής είναι λανθασμένο». Αυτές οι ερωτήσεις μεταφράζονται ως εξής:

1) Όντως μπορεί να βρισκόμαστε στο τέλος ενός μεγάλου κύκλου Κοντράντιεφ (Nikolai Dm. Kondratjew) και εισερχόμεθα σε ένα νέο οικονομικό κύκλο όπου οι νομισματικές και δημοσιονομικές πολιτικές θα έχουν διαφορετικά αποτελέσματα απ' ό,τι στο παρελθόν, αλλά και που μπορεί να σημαίνει το τέλος κατά κάποιο τρόπο του συστήματος όπως το έχουμε βιώσει τα τελευταία 60 χρόνια.

2) Επειδή σήμερα μπορεί να ισχύουν πολύ ιδιαίζουσες συνθήκες σε

σχέση με το παρελθόν (εξαντληση και υπέρβαση των ορίων χρέους, αλλαγή κοινωνιολογικών μεταβλητών, τεχνολογικές μεταβολές και ανακαλύψεις με απρόβλεπτες συνέπειες στην οικονομική συμπεριφορά κλπ) η κλασική οικονομική θεωρία δεν ισχύει πια.

3)Ότι η κλασική οικονομική θεωρία είναι λάθος και το γεγονός ότι λειτούργησε όλα αυτά τα χρόνια οφείλεται σε ιδιόμορφους παράγοντες της μεταπολεμικής εποχής και στο γεγονός ότι η οικονομική δραστηριότητα αυτοτροφοδοτήθηκε από συγκυριακούς παράγοντες όπως ο β' παγκόσμιος πόλεμος. Με άλλα λόγια ότι τα πανεπιστήμια διδάσκουν λάθος θεωρία και οι κυβερνήσεις εφαρμόζουν τις λάθος συνταγές.

Το γενικό συμπέρασμα το οποίο βγάζει κανείς απ' όλα αυτά, έχοντας σπουδάσει οικονομικά στην κλασική τους μορφή τα τελευταία χρόνια, είναι ότι ή το σύστημα έχει εξαντλήσει τις δυνατότητές του ή ότι υπάρχει τρομερό πρόβλημα στις οικονομίες των αναπτυγμένων κρατών ή ότι οι οικονομικές θεωρίες που εφαρμόζονται είναι λάθος ή βασίζονται σε λάθος δεδομένα.

Ό,τι κι απ' τα τρία αν συμβαίνει -και μπορεί να συμβαίνουν όλα μαζί- το συμπέρασμα είναι ένα: Κανένας πολλαπλασιαστής δεν μπορεί να λειτουργήσει και δεν μπορεί να φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Δημήτρης Λαζόπουλος

Καθηγητής χρηματοοικονομικής στο Deere College

Πηγή/φωτό: [Ελευθεροτυπία](#)